

Kesintisiz Reform ve Yerli Çıpa

Sonyirmi yılda önemi daha iyi anlaşılın ve sadece üretmeyi değil, neyi nasıl üreteceğimizin de bilinmesini gerektiren yeni gelişme ve büyüme yaklaşımı çerçevesinde yaygın bir şekilde tartışılmaya başlanan yapısal zafiyetler ya da bunları gidermek için girişilecek reformlar konusunun dilimize ve zihnimize yerleşmiş olması kuşkusuz iyi bir şey. Ne var ki bunlara ilişkin ortak bir toplumsal iradenin oluşturulmasında başarı sağlanamazsa iki sakınca ortaya çıkıyor. Birincisi işler konjonktürel nedenlerle yolunda gittiğinde reform sürecinin kesintiye uğraması ve hız kaybetmesi, ikincisi de düzenlemeler yapılsa bile uygulamaların eski koşulların ve yaklaşımların etkisiyle farklı bir doğrultuda ilerlemesi. Bizde de bunun böyle olduğunu vergi ve sosyal güvenlik reformlarından kamu mali yönetimi reformuna, kayıtdışından tarım kesiminin dönüşümüne, eğitim sisteminden ölçek ya da teknoloji üretimi ile ilgili darboğazlara kadar pek çok alanda görüyoruz.

Desteksiz reform olmuyor

Aslında şunu kabul etmeliyiz ki, yapısal reformları ve bunlar etrafında toplumsal uzlaşma sağlama zorunluluğunu pek de sevmiyor, ancak biriken sorunlar dengelerin sürdürülmesini imkansız hale getirdiğinde ve genellikle dış çıpa işlevi gören uluslararası bağlantıların yardımıyla reform inisiyatiflerini başlatıyor, ama bu arada değişimi sahiplenip özümsememizi sağlayacak ortak irade ve uzlaşma arayışını ihmal ediyoruz. Bu nedenle dengeler oturup sorunlar hafiflediğinde reform sürecini devam ettirmek zorlaşıyor.

Son on yılın öne çıkan özelliklerinden biri, bu sürenin büyük bölümünde çok boyutlu bir reform çabasının hep gündemde tutulması olmuştur. Ne var ki bu çabanın arkasına ilgili bütün kesimlerin ortak iradesinin koyulması yine sağlanamamış, dolayısıyla çoğu alanda reformların tamamlanması sekteye uğramıştır.

Bununla birlikte küresel krizin hemen ertesinde bir vites değişikliği içine girdiğimiz, bazı alanlarda sivil toplumun ve özel kesimin ilgili taraflarıyla daha açık bir diyalogun hızlandığı, bunun da arkasında daha fazla toplum desteği bulunan ilerlemelere dönüştüğü inkar edilemez.

Vites değişikliği işaretleri

Gerçekten son bir yıl içinde bir yandan konjonktür yönetiminde ve para/ bütçe politikalarında temkinli duruş sergilenirken diğer yandan yapısal direnci ve esnekliği arttıracak adımlar da atıldı. Sanayi stratejisi ve istihdam stratejisi açıklamaları, büyüme ve işsizlik gibi temel sorunlara kısa vadeyi aşan bir perspektiften yaklaşma

kararını ve bunu toplumla paylaşarak uygulama arzusunun göstermesi bakımından önemli. Ancak bu belgelerin dayanakları ve ayrıntılı eylem planları konusunda daha fazla bilgiye, diyaloga ve tartışmaya ihtiyaç bulunduğunu da not etmek gerekiyor.

İlerleme gözlediğimiz diğer bir alan vergi. Her ne kadar dolaysız vergilerin ana gövdesini oluşturan Gelir Vergisi konusunda, evvelce tamamlanmış olan Kurumlar Vergisi ile bütünlük gösterecek ve onu tamamlayacak şekilde kapsamlı bir reform seçimi sonrasında ertelenmiş görünüyor ise de, çok geniş bir alanda yansımaları olan kayıtdışılık düzeyinde hissedilir bir iyileşme kaydedilmeden salt mevzuat bağlamında bir değişikliğin istenilen sonuçları doğurmayacağı açık. Bu bakımdan, geniş bir toplumsal uzlaşma temelinde kayıtdışına karşı yürütülecek bir programın vergi uygulamasına ilişkin parçaları konusunda da ilerlemeye ihtiyaç var. İşte geçen yaz yapılan yasal düzenleme ile vergi denetimi konusunda açık kurallar ve standartlar getirilmesi, mükellef hakları ve güvenliği ve keyfiliğin önlenmesi açısından gerçek bir reform anlamında. Yıl başında alt mevzuatın (yönetmeliklerin) da yayınlanmasıyla uygulamasına başlanan bu hükümler, Gelir İdaresi'ni güçlendirerek daha etkin ve mükellefler açısından daha meşru bir denetim faaliyetini mümkün kılacak. Son yıllarda oldukça geliştirilmiş olan ve bilişim teknolojisinin kullanımına dayanan denetim teknolojisi ile vergi kaçığına karşı ciddi bir caydırıcılığa ulaşılabilir.

Diğer bir ilerleme de şirketler kesiminin kurumsal altyapısını geliştirmeye yönelik özel hukuk düzenlemeleri. 2012 Temmuz'una kadar yaygın bir şekilde özümsemesi için bir hazırlık dönemi öngörülüyor.

Sıra eylem programlarında

Şu var ki, bütün bu adımların yapısal dönüşümün tümünü kapsayan ve bir bakıma yerli çıpa gücünde bir yol haritasına kadar varıp varmayacağını zaman gösterecek.

Çünkü sadece görece genç nüfusa ve kontrol dışı dışsallıklara dayanarak dünyalığındaki yerimizi yükseltmemiz güç. Artık sıranın hem kendi dinamiklerimizi nasıl geliştireceğimizi, hem de küresel dinamiklerden nasıl yararlanacağımızı çok daha ayrıntıda öngöreceğimiz eylem programlarına gelmesi gerek.